

Učni načrt

OSNOVNA ŠOLA

DRŽAVLJANSKA IN DOMOVINSKA
VZGOJA TER ETIKA

A decorative graphic on the left side of the page features several overlapping circles in shades of blue and pink. A prominent white spiral graphic is positioned in the lower-left quadrant, partially overlapping a pink circle. The background is a solid pink color with a large, semi-transparent pink circle on the right side.

Učni načrt

OSNOVNA ŠOLA

**DRŽAVLJANSKA IN DOMOVINSKA
VZGOJA TER ETIKA**

UČNI NAČRT

DRŽAVLJANSKA IN DOMOVINSKA VZGOJA TER ETIKA

Osnovna šola

Predmetna komisija:

mag. **Pavla Karba**, Zavod RS za šolstvo, predsednica
dr. **Irena Šumi**, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, članica
Nataša Jesenko, OŠ Polzela, članica
Darja Lašič, OŠ Rada Robiča, Limbuš, članica
Nada Nedeljko, Zavod RS za šolstvo, članica
Vilma Vrtačnik-Merčun, OŠ Rodica, Domžale, članica

OPOMBA: V času študijske odsotnosti dr. **Irene Šumi** je članico po sklepu Državne komisije nadomeščal član dr. **Stane Granda**, ZRC SAZU, Ljubljana.

Pri posodabljanju učnega načrta je Predmetna komisija za pripravo učnega načrta za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko izhajala iz učnega načrta za državljansko vzgojo in etiko sprejetega na 24. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 14. 1. 1999; upoštevala je mnenja in nasvete učiteljev; nekatere predloge ministrstev RS; ugotovitve znanstvenih strok v zvezi s poučevanjem državljanske in domovinske vzgoje ter etike v osnovni šoli.

Recenzenta:

dr. **Duška Knežević Hočevnar**, Družbenomedicinski inštitut ZRC SAZU, Ljubljana
Radoslav Šumer, OŠ Maksa Durjave, Maribor

Izdala: **Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo**

Za ministrstvo: dr. **Igor Lukšič**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: **Nataša Purkat**

Jezikovni pregled: **Tatjana Ličen**

Oblikovanje: **Suzana Kogoj**

Prelom: **Kočeviski tisk**

Ljubljana, 2009

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
37.091.214:17(0.034.2)

Učni načrt. Državljska in domovinska vzgoja ter etika [Elektronski vir] : osnovna šola / predmetna komisija Pavla Karba ... [et al.] - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2009

Način dostopa (URL):
http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_obvezni/Drzavljska_in_domovinska_vzgoja_ter_etika_obvezni.pdf

ISBN 978-961-234-778-9 (Zavod RS za šolstvo)
1. Karba, Pavla

243555328

Sprejeto na 114. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 12. 6. 2008.

KAZALO

---

1 OPREDELITEV PREDMETA	4
2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE	5
3 CILJI IN VSEBINE.....	7
4 PRIČAKOVANI REZULTATI	19
4.1 Rezultati ob koncu 7. razreda, ki pomenijo pogoj za napredovanje v 8. razred	19
4.2 Rezultati ob koncu 8. razreda, ki pomenijo pogoj za napredovanje v 9. razred	19
4.3 Pričakovani rezultati ob koncu devetletne osnovne šole	20
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	23
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	24
6.1 Vrednotenje dosežkov	25

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet državljanska in domovinska vzgoja ter etika je sestavni del osnovnošolskega družboslovnega in humanističnega izobraževanja. Vsebine predmeta so naravnane na pridobivanje temeljnih znanj učencev in učenk o:

- posamezniku kot družbenem bitju in naravi človeških skupinskih, osebni in družbeni vrednotah, pravicah in odgovornostih,
- življenju v kompleksni pluralni družbi,
- politični ureditvi, družbenih načelih in pravilih javnega in političnega vedenja v demokratični pravni in socialni državi Sloveniji in Evropski uniji, o nacionalnovarnostnem sistemu v Sloveniji, zvezi Nato in v OZN,
- politični, domovinski in državljanski kulturi in etiki ter o kulturni vzgoji v širšem pomenu,
- nazorskih, filozofskih in verskih sistemih v preteklosti in sedanjosti človeštva,
- skupnih eksistencialnih problematikah človeštva in vzgoje za trajnostni razvoj (VITR).

Predmet pri učenkah in učencih spodbuja razvoj naslednjih osebnostnih veščin:

- presoje osebnih, družbenih in etičnih dilem in vprašanj,
- demokratičnega mišljenja in komuniciranja,
- obveščene, kritične, konstruktivne in angažiranega družbenega vedenja,
- vseživljenjskega izobraževanja.

Učne vsebine in vzgojni cilji predmeta se navezujejo na splošne cilje osnovnošolskega izobraževanja. Nekatere vsebine in cilji vzgoje za osebni razvoj učenk in učencev so v skladu z zrelostjo otrok del učnih načrtov predmetov od 1. razreda dalje in se v 7. in 8. razredu nadgradijo v predmetu državljanska in domovinska vzgoja ter etika.

2 SPLOŠNI CILJI/ KOMPETENCE

Splošni cilji izhajajo iz kompetenc (Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. 12. 2006, UL Evropske unije L 394/10):

- sporazumevanje v maternem jeziku,
- sporazumevanje v tujih jezikih (razvijanje sposobnosti medkulturnega razumevanja),
- kompetence v znanosti in tehnologiji,
- učenje učenja,
- socialna in državljanska kompetenca,
- samoiniciativnost in podjetnost,
- kultura zavedanja in izražanja.

Ob splošnih ciljih predmeta si učenci in učenke razvijajo kompetence za:

a) družbeno, politično in etično pismenost:

- razumevanje družbenih, političnih in državnih institucij ter človekovih pravic in odgovornosti,
- razumevanje sobivanja družbenih drugačnosti in njihovih izvorov,
- razumevanje aktualnih družbenih, političnih in ekoloških vprašanj,
- priprava na vstop v volilno pravico in odgovorno ter kritično državljanstvo,
- razumevanje mednarodnih razmer in vloge države Slovenije v njej,
- razumevanje svetovnih razmer človeštva in njegove možnosti za prihodnost,
- razumevanje pojmov domovina, država, državljanstvo,
- razumevanje nacionalnovarnostnega sistema in varnostnih sistemov po svetu;

b) kritično mišljenje:

- razvijanje samozavesti in samospoštovanja, ki vključuje socialno in moralno odgovornost do sebe, drugih, narave, do duhovne in materialne kulture preteklosti in sedanjosti,
- razumevanje narave družbenih pripadnosti,
- razumevanje narave medosebnega in družbenega konflikta ter razvijanje zmožnosti za uporabo konstruktivnih strategij za reševanje,
- razumevanje narave diskriminatornega in krivičnega ravnanja ter razvijanje občutljivosti za njiju,
- razvijanje sposobnosti za vrednotno utemeljeno, etično in odgovorno zavzemanje stališč in udeleževanje v družbenem življenju;

c) dejavno vključevanje in ravnanje:

- omogočiti praktične izkušnje z demokratičnimi postopki skozi šolske dejavnosti,
- usposobiti učenke in učence za izvajanje demokracije v šolskem in širšem okolju (v lokalni skupnosti ...),
- usposobiti učenke in učence za dejavno družbeno udeleževanje (javne ustanove, nevladne organizacije, društva ...).

Učenci razvijajo kompetence z neposrednimi učnimi dejavnostmi, kot so: opazovanje, doživljajsko pripovedovanje, argumentirano razpravljanje, primerjanje, analiziranje, odločanje, načrtovanje dejavnosti, izdelovanje plakatov, priprava referatov, igre vlog, razlaganje s primeri, interakcije med seboj in z drugimi subjekti, debatiranje in komentiranje, predstavitve vsebin z uporabo IKT, izvajanje akcij, raziskovanje in proučevanje lastnih dejavnosti in podobno.

3 CILJI IN VSEBINE

Učni načrt navaja delitev znanj na splošna (**SZ**) in posebna znanja (**PS**). Splošna znanja (SZ) so opredeljena kot znanja, potrebna za splošno izobrazbo ob končanju osnovne šole in so namenjena vsem učencem/učenkam, zato jih mora učitelj/učiteljica obvezno obravnavati. Posebna znanja (PZ) opredeljujejo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj/učiteljica obravnava po svoji presoji glede na zmožnosti in interese učencev/učenk. V tretjem poglavju so: splošna znanja (**SZ**) pisana pokončno, posebna (**PZ**) pa poševno.

V rubrikah medpredmetne povezave in kroskurikularne teme so navedeni primeri vsebin, ki se navezujejo na učne načrte navedenih predmetov in dejavnosti v predmetniku, kot so: razredne ure, dnevi dejavnosti, šole v naravi in podobno.

7. RAZRED

POSAMEZNIK IN DRUŽBA

Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
<p>Učenci/učence: Opredeljujejo svojo identiteto (odzive, potrebe, čustvovanja) in identiteto drugih.</p> <p>Razvrščajo vzroke in načine združevanja v družbene skupine ter opredeljujejo vloge posameznikov v njih. Primerjajo primarne in sekundarne družbene skupine.</p> <p>Na primeru prometnih pravil utemeljujejo nujnost oblikovanja in upoštevanja pravil v družbenih skupinah. Na primerih razvrščajo pravila (dogovori, zakoni, moralna pravila) in pojasnjujejo posledice, ki sledijo, če jih kršimo. Preiskujejo, kaj družbeno skupnost povezuje (upoštevanje pravil, cilji, sodelovanje, ...) in kaj razdvaja ter posledice tega.</p> <p>Razlikujejo med biološkim in družbenim spolom ter spoznavajo različnosti družbenih vlog spolov in starostnih skupin ter povezanost in sodelovanje med njimi.</p>	<p>V čem sem drugim enak in v čem sem poseben?</p> <p>Vstopam v odnose z drugimi</p> <p>Življenje v skupnosti (družina, razred, vrstniška skupina)</p> <p>Biološki in družbeni spol ter življenjski krog</p>

Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
<p>Učenci/učenke: <i>Preiskujejo pomen individualnosti, socializacije in etičnega ravnanja.</i></p> <p><i>Primerjajo in presojujejo povezovalne in razdruževalne sile v družbenih skupinah.</i></p> <p><i>Primerjajo in razlikujejo med moralno opravičljivim in neopravičljivim nasprotovanjem pravilom in avtoritetam (oporečništvo, zaporniki vesti).</i></p>	<p><i>Kultura medsebojnih odnosov</i></p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
<p>BIO: Zgradba in delovanje človeka – razmnoževanje TIT: Prometna vzgoja ŠVZ: Zdrav duh v zdravem telesu Tuji jezik, ZGO, GEO: Življenje v narodnostno mešanih skupnostih SLO, KIZ: Odnosi med ljudmi v pravljicah in mladinski literaturi ZGO, GEO: Družine danes in nekoč ZGO, GEO: Vloga ženske v človeških družbah nekoč in danes SLO, KIZ: Problemi sodobne družine skozi literaturo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Moja učna skupina od 1. do 9. razreda – medsebojni odnosi • Pravila v vsakdanjem življenju • Odgovornost posameznika v družbenih skupinah • Različne oblike sodelovanja med starši, učenci in učitelji • Razvijanje pozitivne samopodobe • Socialne veščine • Medvrstniška ali vrstniška mediacija • Medgeneracijsko sodelovanje

ČLOVEKOVE PRAVICE IN ODGOVORNOSTI

Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
<p>Učenci/učenke: Na konkretnem primeru odkrivajo vzroke in posledice konfliktov.</p> <p>Analizirajo in utemeljujejo primere diskriminacije, zlorab, nasilja in odkrivajo strategije reševanja tovrstnih konfliktov.</p> <p>Spoznavajo nastanek in ocenjujejo pomen osnovnih dokumentov o splošnih človekovih pravicah in pravicah otrok.</p> <p>Prepoznajo človekove pravice v slovenski ustavi.</p> <p>Dokazujejo soodvisnost pravic in odgovornosti. Preiskujejo udejanjanje pravic v vsakdanjem življenju (v družini, šoli, v vrstniških skupinah ...).</p> <p>Predlagajo načine varovanja pravic (svetovalne službe, društva za pomoč ljudem v stiski, varuh človekovih pravic). Preiskujejo kršitve pravic (nedotakljivost in celovitost osebnosti, izražanje lastnega mnenja, sovražni govor, osebna svoboda v demokratični družbi, verska svoboda, trgovina z belim blagom ...), spoznavajo mogoče oblike pomoči v primeru kršenja in za konkretni primer naredijo načrt varovanja pravic.</p>	<p>Narava konflikta</p> <p>Oblike zlorab, nasilja in diskriminacije</p> <p>Temeljni dokumenti na področju človekovih/otrokovih pravic</p> <p>Človekove pravice in ustava RS</p> <p>Imamo pravice in odgovornosti</p> <p>Kršitve pravic in oblike pomoči</p>

Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
<p>Učenci/učenke: <i>Presojajo in utemeljujejo moralno opravičljivo ravnanje v primeru konflikta pravic.</i></p> <p><i>Analizirajo delovanje nevladnih organizacij za varstvo človekovih pravic.</i></p>	<p><i>Konflikt pravic</i></p> <p><i>Nevladne organizacije</i></p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
<p>ZGO: Nastanek ZDA, Borke in borci za človekovo dostojanstvo in svobodo v zgodovini, Socialno delovanje znamenitih Slovencev in Slovencev, Organizacija združenih narodov</p> <p>ZGO, GEO, KIZ: Primeri družbenih konfliktov v preteklosti in danes</p> <p>ZGO, SLO, LVZ, GVZ, KIZ: Udejanjanje pravic skozi zgodovino, literaturo in umetnost</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Moje pravice in moje odgovornosti • Evidentiranje kršitev v šoli • Reševanje konfliktov • Oblike zlorab in nasilja ter oblike pomoči • Šola brez nasilja • Spominski dnevi (teden otroka, dan otrokovih pravic, dan človekovih pravic ...)

ČLOVEŠKE RAZLIČNOSTI (IZ VEČKULTURNOSTI V MEDKULTURNOST)

Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
<p>Učenci/učenke: Preiskujejo človeške različnosti: spolne, kulturne, rasne, jezikovne, narodnostne, verske in socialne. Pojasnjujejo družbeno izgrajenost in utemeljujejo kulturno pogojenost razlikovanj.</p> <p>V medijskih sporočilih in v vsakdanjem življenju odkrivajo stereotipe in predsodke ter iščejo načine za njihovo preseganje.</p> <p>Na primerih preiskujejo različne verske, filozofske in nazorske sisteme in odkrivajo načine sodelovanja med njimi.</p> <p>Utemeljujejo pomen spoštovanja, strpnosti in solidarnosti kot pogojev za življenje v medkulturni družbi.</p>	<p>Človeške različnosti</p> <p>Stereotipi in predsodki</p> <p>Dialog med različnostmi kot vitalen del osebne in skupinske rasti</p> <p>Iz večkulturne v medkulturno družbo</p>

Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
<p>Učenci/učenke: Preiskujejo obrobne in alternativne kulture ter podkulture s stališča družbenega napredka.</p> <p>Odkrivajo in kritično presojujejo aktualne primere dialogov med različnostmi (strpni, nestrpni, enakopravni, neenakopravni, nadrejeni, podrejeni).</p>	<p>Obrobne, alternativne kulture in podkulture</p> <p>Primeri dialogov med različnostmi</p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
<p>Tuji jeziki, ZGO, GEO, BIO, LVZ, GVZ, KIZ: Bogastvo različnih jezikovnih in kulturnih repertoarjev</p> <p>GVZ, LVZ, SLO: Obrobne (marginalne) in alternativne kulture skozi umetnost</p> <p>LVZ, GVZ, KIZ: Kulturna dediščina svetovnih verstev</p> <p>SLO, KIZ: Drugačnost v leposlovju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stereotipi in predsodki – kako se oblikujejo in kako jih prepoznam • Raziskujem različnost v domačem okolju • Različnost nas bogati • Strpnost do drugačnih in dialog med različnimi

VREDNOTE, VEROVANJA IN ETIKA

Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
<p>Učenci/učenke: Opredeljujejo vrste vrednot (materialne in duhovne vrednote) in ugotavljajo njihove učinke na življenje ljudi.</p> <p>Na primerih pojasnjujejo, kaj vpliva na oblikovanje vrednot (družina, šola, širše družbeno in naravno okolje, mediji ...).</p> <p>Utemeljujejo pomen načela spoštovanja v odnosu do sebe, do družbenega in naravnega okolja.</p> <p>Raziskujejo osnovne značilnosti tradicionalnih verstev, judovstva, krščanstva, islama, hinduizma, budizma in novih verskih gibanj.</p> <p>Preiskujejo vpliv verovanj, prepričanj in vrednot na življenje ljudi.</p> <p>Presojajo etične kodekse verstev z vidika sožitja med ljudmi.</p> <p>Pojasnjujejo, kako ustava RS opredeljuje odnos med državo in verskimi skupnostmi (laična in verska država). Spoznajajo nastanek verstev v Sloveniji in njihove osnovne značilnosti.</p>	<p>Opredelitev in razvrščanje vrednot</p> <p>Nekateri dejavniki vrednot</p> <p>Spoštovanje kot načelo</p> <p>Osnovne značilnosti svetovnih verstev</p> <p>Vpliv verovanj na življenje ljudi</p> <p>Etični kodeksi verstev</p> <p>Verstva v Sloveniji</p>

Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
<p>Učenci/učenke: <i>Pojasnijo vlogo javnega mnenja in medijev pri oblikovanju javnih in zasebnih stališč.</i></p> <p><i>Raziskujejo mejo med javnim in zasebnim.</i></p> <p><i>Iz različnih perspektiv analizirajo etične dileme (na primer pri problematiki evtanazije, splava, podaljševanja nekovostnega življenja smrtno obolelih, kloniranja itd.).</i></p> <p><i>Preiskujejo primere medverskega sodelovanja (npr. Rotary, Lions, Rdeči križ, Rdeči polmesec ...).</i></p> <p><i>Preiskujejo človeške različnosti kot kulturno zakladnico, ki bogati življenja ljudi in naredijo načrte za medkulturno sodelovanje ljudi po svetu.</i></p>	<p><i>Medijska pismenost</i></p> <p><i>Etični kodeksi (novinarski, zdravniški ...)</i></p> <p><i>Medverski dialog</i></p> <p><i>Različnost nas bogati</i></p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
<p>GEO: Prebivalstvo, poselitev, verska in narodnostna sestava Evrope in Azije</p> <p>ZGO: Spremenjena politična in verska podoba Evrope (protestantizem, širjenje Osmanskega imperija), Razlikovanje med moralno opravičljivim in neopravičljivim nasprotovanjem avtoritetam ter pravilom na primeru svetovno znanih osebnosti</p> <p>Spreminjanje vrednot skozi čase in kraje</p> <p>NAR: Ekosistemi (soodvisnost, vpliv človeka)</p> <p>ŠVZ: Etika v športu</p> <p>SLO, ZGO, KIZ: Mediji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spoštovanje kot vrednota • Etična ravnanja in vrednote • Znanje kot vrednota • Vizija vrednot šole – vzgojni načrt • Spoštovanje kulturne in naravne dediščine kot vrednote • Bonton: kodeksi družbenega življenja • Obiski lokalnih medijev

8. RAZRED

DEMOKRACIJA

Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
<p>Učenci/učenke: Presojajo pravila demokracije, dokazujejo in primerjajo demokratičen način urejanja skupnih zadev z nedemokratičnimi političnimi sistemi v sodobnosti in preteklosti.</p> <p>Analizirajo in razvrščajo konkretne primere demokratičnega in nedemokratičnega obnašanja v razredu. Napravijo načrt za potek demokratične razprave (konsenz, kompromis).</p> <p>Preiskujejo posredno (volitve) in neposredno (referendum, plebiscit) demokratično odločanje državljanov. Pojasnujejo odnos med večinami in manjšinami v demokraciji (pozitivna diskriminacija). Opisujejo delitev oblasti in pojasnjujejo vlogo zakonodajne, izvršilne in sodne oblasti. Utemeljijo pomembnost delovanja pravne države in nadzora nad nosilci oblasti. Analizirajo vsebino slavnostnih priseg nosilcev politične oblasti.</p> <p>Pojasnujejo delovanje Evropske unije (Evropski parlament, Svet Evropske unije, Evropska komisija, Evropsko sodišče). Spoznavajo zastopanost slovenskih predstavnikov v organih Evropske unije.</p> <p>Pojasnujejo delovanje nacionalnovarnostnega sistema v RS, vlogo zveze Nato in OZN pri zagotavljanju evropske in svetovne varnosti. Raziskujejo in vrednotijo pomen delovanja varnostnih enot in širše družbene skupnosti ob elementarnih nesrečah.</p>	<p>Demokracija kot način urejanja skupnih zadev</p> <p>Demokratično odločanje v vsakdanjem življenju (v družini, šoli, lokalni skupnosti)</p> <p>Pravna država kot pogoj za demokracijo – delitev politične oblasti v Sloveniji</p> <p>Organiziranost in delovanje Evropske unije</p> <p>Varnostni sistem v Sloveniji (Nato, OZN)</p>

Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
<p>Učenci/učenke: <i>Odkrivajo probleme ožje, lokalne in širše družbene skupnosti ter načine reševanja.</i> <i>Pojasnjujejo vlogo državljana, prebivalca in civilne družbe pri političnih odločitvah.</i> <i>Napravijo načrt za delovanje civilne družbe ob konkretnem problemu.</i></p> <p><i>Pojasnjujejo pomen pravne ureditve ciljev in vrednot, predvsem demokratičnih načel, za zagotavljanje povezanosti družbene skupnosti.</i> <i>Na konkretnem primeru dokazujejo neodgovorno ravnanje nosilcev oblasti in posledice takega ravnanja.</i> <i>Prepoznavajo in utemeljujejo pomen transparentnosti oblasti.</i> <i>Ugotavljajo razliko med načelom pravnosti in načelom pravičnosti.</i> <i>Pojasnijo vlogo Mednarodnega sodišča za človekove pravice.</i></p> <p><i>Na primerih raziskujejo in pojasnjujejo odgovornost medijev do demokracije.</i></p> <p><i>Raziskujejo pomen solidarnosti ob naravnih nesrečah.</i></p>	<p><i>Politična participacija</i></p> <p><i>Pravo in družbena pravičnost</i></p> <p><i>Medijska pluralnost</i></p> <p><i>Naravne nesreče</i></p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
<p>GEO: Potresi in vulkani, Evropska unija ZGO: Grška demokracija, Moderni narodi Širjenje demokratičnih pravic v drugi pol. 19. stol., Križa demokracije in vzpon diktatur in totalitarizmov, Povezovanje Evrope in Evropska skupnost SLO: Oblikovanje in razvijanje zavesti o jeziku, narodu in državi Vsi predmeti, posebej SLO: Pravila uspešne komunikacije GEO, ZGO, SLO, tuji jeziki, KIZ: Evropska unija</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Demokratična razprava v razredu in demokratično odločanje v razredu na konkretnem primeru • Volitve predstavnikov razreda • Okrogla miza o izbrani temi • Pravila uspešne komunikacije- debatne tehnike • Spoštovanje zakonov in predpisov • Varnost kot vrednota • Družbena solidarnost • Evropska unija

DOMOVINSKA IN DRŽAVLJANSKA KULTURA

Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
<p>Učenci/učenke: Primerjajo in pojasnjujejo razliko med domovino in državo. Razložijo trajnost socializacije v materni jezik in primarne skupine (družina, rodbinski izvor, primarno kulturno okolje).</p> <p>Opredelijo državo Slovenijo kot domovino izvorno etnično in jezikovno različnih (Slovenci in slovenski državljani, katerih predniki izvirajo iz krajev zunaj Slovenije).</p> <p>Preiskujejo vezi med državo Slovenijo in svetovno skupnostjo slovenstva.</p> <p>Pojasnjujejo vlogo domovinske in državljske zavesti pri vzpostavljanju demokracije in osamosvajanju države Slovenije.</p> <p>Ovrednotijo pomen simbolov in praznikov države Slovenije in Evropske unije.</p> <p>Pojasnjujejo, primerjajo in razvrščajo pravice in odgovornosti državljana Slovenije in Evropske unije.</p>	<p>Domovina kot vseživljenjska čustvena in razumska pripadnost primarni izvorni skupnosti</p> <p>Država kot sodobna skupnost usode različnih</p> <p>Slovenstvo kot svetovna skupnost s posebno zgodovino in usodo</p> <p>Pravice in dolžnosti državljana Slovenije in Evropske unije</p>
Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
<p>Učenci/učenke: <i>Analizirajo in vrednotijo evropska načela ohranjanja kulturne in jezikovne raznolikosti.</i></p> <p><i>Razlikujejo med kulturno in politično pripadnostjo.</i></p> <p><i>Utemeljujejo razloge za prepoved diskriminacije glede na izvorne okoliščine posameznikov in skupin.</i></p>	<p><i>Kulturna in jezikovna raznolikost v Evropski uniji</i></p>

Medpredmetne povezave

GVZ: Slovenska in evropska himna, himne evropskih držav
GEO: Slovenska prepoznavnost v Evropi in svetu
ZGO: Samostojna Slovenija in mednarodno povezovanje Slovenije
SLO: Oblikovanje in razvijanje zavesti o jeziku, narodu in državi
SLO, ZGO, KIZ: Pomen državnih praznikov
SLO, ZGO, GEO, KIZ: Oblikovanje narodnih zavesti v evropski zgodovini
Vsi predmeti, posebej SLO, KIZ: Naravni jeziki, standardni jeziki, materni jeziki, državni jeziki
SLO, GEO, ZGO, KIZ: Slovenska in evropska dediščina

Kroskurikularne teme

- Slovenija – moja domovina
- Vsebina državnih in evropskih praznikov ter odnos do teh
- Državni in evropski simboli
- Dediščina v našem kraju
- Slovenska in evropska dediščina
- Proslave ob državnih praznikih
- Slovenija v Evropski uniji
- Evropska unija – pokrajine in ljudje

ČLOVEŠTVO IN PRIHODNOST

Učni cilji (SZ)

Učenci/učenke:

Pojasnujejo pojem globalizacije, preiskujejo in vrednotijo posledice globalizacije.

Razlagajo pomen trajnostnega razvoja za prihodnost človeštva. Preiskujejo vzroke za materialno bogastvo in revščino v sodobnem svetu.

Pojasnujejo dosežke človeških civilizacij (tehnološke, kulturne in duhovne) in utemeljujejo nujnost varovanja teh kot skupno dediščino vseh ljudi.

Raziskujejo odnos človeka do drugih živih vrst na planetu (npr. pravice živali) in naredijo načrt v skladu trajnostnim razvojem in človeštvom.

Odkrivajo grožnje človekovemu obstoju na Zemlji (onesnaževanje, usihanje fosilnih virov, podnebne spremembe, revščina, bolezni ...) in na praktičnih primerih presojujejo splošna prizadevanja za omejitev zastrupljanja okolja in izkoreninjenje nehumanega načina življenja ljudi (revščine ...).

Obvezne vsebine

Globalni problemi človeštva

Trajnostni razvoj včeraj, danes, jutri
Varovanje naravnega in kulturnega okolja kot skupne dediščine človeštva

Odnos do drugih živih bitij na planetu

Problemi virov

Ključne razlike v sodobnem človeštvu

Preiskujejo aktualne politične delitve sveta.
Pojasnjujejo vzroke za pojav terorizma in odkrivajo možnosti za preprečevanje tega.

Odkrivajo možnosti sodelovanja posameznika pri odločanju o prihodnjem razvoju (kratkoročni in dolgoročni cilji).

Analizirajo in vrednotijo načine življenja v razvitem in manj razvitem svetu ter predlagajo izboljšave za kakovostnejše življenje vseh ljudi in za pravičnejši svet.

Možnosti sodelovanja posameznika pri odločitvah o prihodnjem razvoju

Etika za prihodnost

Učni cilji (PZ)

Učenci/učenke:

Preiskujejo zveze med krajevnimi, državnimi in svetovnimi vprašanji. Preiskujejo kakovost življenja v razvitem in manj razvitem svetu in izdelajo načrt za trajnostno izboljšanje življenja ljudi povsod po svetu.

Odkrivajo alternative in rešitve za trajnostni razvoj ter ohranitev človeštva na planetu.

Preiskujejo mogoče rešitve konkretnih svetovnih vprašanj (ozonska luknja, topla greda, jedrski odpadki, globalno segrevanje, zmanjševanje plodnih tal, čiste vode, čistega zraka, jedrska oborožitev, bioinženiring, populacijska vprašanja, terorizem, izumiranje živih vrst ...).

Opisujejo primere političnih programov skupin mirovnikov, ekoloških aktivistov.

Izbirne vsebine

Globalizacija in vprašanja trajnostnega razvoja v sodobnem svetu

Medpredmetne povezave

ZGO: Globalizacija in gospodarsko povezovanje na prehodu iz 20. v 21. stoletje.

Posledice uporabe sodobnih znanstvenih dosežkov, Migracije in medkulturni stiki ter nasprotja

GEO: Značilnosti prebivalstva in poselitve posameznih celin, Naravne nesreče, Sredozemsko morje (onesnaževanja morij), Potresi in vulkani, Sredogorja in kotline (trajnostni razvoj, odgovorno ravnanje z okoljem), Rasno razlikovanje,

Kroskurikularne teme

- Pomen čistega okolja zame in zate (šolski parlament)
- Tehnologija in razvoj
- Alternativni in obstoječi viri energije
- Duševno in telesno zdravje
- Bolezni sodobnega časa (aids, zasvojenosti, depresija, stres ...)
- Znanost in etika (okrogla miza)

Težave pri preskrbi z vodo, Severna in Latinska Amerika (vpliv tehnološkega razvoja in človekovih posegov v okolje), Vrednote prostora, Turizem, Naravna in kulturna dediščina Slovenije

BIO: Biotehnologija, Biotska pestrost

Biomi in biosfera, Vpliv človeka na naravo in okolje

KEM: Uporaba in vpliv snovi na okolje,
Recikliranje odpadkov

NAR: Snovi (gospodarjenje z odpadki, naravni viri snovi), Ekosistemi (vpliv človeka, soodvisnost), Pomen učinkovitega izkoriščanja naravnih virov energije, Okolje (vplivi človekovih dejavnosti na onesnaženje zraka, vode in tal, čezmerno segrevanje Zemlje)

TIT: Gradiva in obdelave, Izdelava zabojnikov za odpadke

FIZ: Fosilna goriva, energije

BIO, TIT, LVZ: Odpadki kot surovina

GEO, BIO, KEM, NAR, ZGO, LVZ, ŠVZ, GOS: Okoljska vzgoja

NAR, KEM, GEO, TIT, FIZ: (Ne)obnovljivi viri energije

- Moj odnos do okolja (zbiralne, čistilne akcije, šolski parlament ...)
- Spominski dnevi (eko dan, dan Zemlje, svetovni dan voda, svetovni dan hrane ...)
- Dobrodelnost in solidarnost (akcije pomoči)

4 PRIČAKOVANI REZULTATI

4.1 REZULTATI OB KONCU 7. RAZREDA, KI POMENIJO POGOJ ZA NAPREDOVANJE V 8. RAZRED

Učenec/učenka:

- našteje družbene skupine,
- na zgledu razloži nujnost upoštevanja pravil v družbenih skupinah,
- na primerih prepozna temeljne človekove pravice in z njimi povezane odgovornosti,
- na primerih iz vsakdanjega življenja prepozna kršitve pravic in zna poiskati pomoč (svetovalne službe, društva za pomoč ljudem v stiski, varuh človekovih pravic),
- opiše izvor različnosti med ljudmi in utemelji nujnost strpnosti za življenje v družbi,
- na konkretnem primeru prepozna vrednote ljudi,
- poimenuje velika svetovna verstva.

4.2 REZULTATI OB KONCU 8. RAZREDA, KI POMENIJO POGOJ ZA NAPREDOVANJE V 9. RAZRED

Učenec/učenka:

- opiše pravila demokracije in navede oblike demokratičnega odločanja (volitve, referendum, peticije, demonstracije itd.),
- s svojimi besedami razloži razliko med domovino, državo in Evropsko unijo,
- opiše državne simbole Republike Slovenije,
- našteje tri pereča vprašanja človeštva in nakaže rešitve,
- opredeli pojem solidarnost in navede primer.

4.3 PRIČAKOVANI REZULTATI OB KONCU DEVETLETNE OSNOVNE ŠOLE

Učenec/učenka:

- opredeli svojo identiteto (odzive, potrebe, čustvovanja) in identiteto drugih,
- razvrsti vzroke in načine združevanja v družbene skupine ter opredeli vloge posameznikov v njih,
- primerja primarne in sekundarne družbene skupine,
- na zgledu prometnih pravil utemelji nujnost oblikovanja in upoštevanja pravil v družbenih skupinah,
- na primerih razvrsti pravila (dogovori, zakoni, moralna pravila) in pojasni posledice, ki sledijo, če jih kršimo,
- utemelji, kaj družbeno skupnost povezuje (upoštevanje pravil, cilji, sodelovanje ...) in kaj razdvaja ter posledice tega,
- na konkretnem primeru ugotovi vzroke in posledice konfliktov,
- analizira in utemelji primere diskriminacije, zlorab, nasilja in opiše strategije reševanja teh konfliktov,
- pozna nastanek in ovrednoti pomen osnovnih dokumentov o splošnih človekovih pravicah in pravicah otrok,
- prepozna človekove pravice v slovenski ustavi,
- na primerih dokaže soodvisnost pravic in odgovornosti,*
- razloži udejanjanje pravic v vsakdanjem življenju (v družini, šoli, v vrstniških skupinah ...),
- predlaga načine varovanja pravic (svetovalne službe, društva za pomoč ljudem v stiski, varuh človekovih pravic),
- ugotovi kršitve pravic (nedotakljivost in celovitost osebnosti, izražanje lastnega mnenja, sovražni govor, osebna svoboda v demokratični družbi, verska svoboda, trgovina z belim blagom ...), opiše mogoče oblike pomoči v primeru kršenja in za konkretni primer naredi načrt varovanja pravic,*
- opiše človeške različnosti: spolne, kulturne, rasne, jezikovne, narodnostne, verske in socialne,
- na zgledu pojasni družbeno zgrajenost in utemeljijo kulturno pogojenost razlikovanj,*
- v medijskih sporočilih in v vsakdanjem življenju zna odkriti stereotipe in predsodke ter pojasni načine za njihovo preseganje,
- opiše primere različnih verskih, filozofskih in nazorskih sistemov in pojasni mogoče načine sodelovanja med njimi,
- utemelji pomen spoštovanja, strpnosti in solidarnosti kot pogojev za življenje v medkulturni družbi,
- opredeli vrste vrednot (materialne in duhovne vrednote) in ugotovi njihove učinke na življenje ljudi,
- na primerih pojasni, kaj vpliva na oblikovanje vrednot (družina, šola, širše družbeno in naravno okolje, mediji ...),
- utemelji načelo spoštovanja v odnosu do sebe, do družbenega in naravnega okolja,
- opiše osnovne značilnosti tradicionalnih verstev, judovstva, krščanstva, islama, hinduizma, budizma in novih verskih gibanj,

- analizira vpliv verovanj, prepričanj in vrednot na življenje ljudi,
- presodi etične kodekse verstev z vidika sožitja med ljudmi,
- pojasni, kako Ustava RS opredeljuje odnos med državo in verskimi skupnostmi (laična in verska država),
- opiše nastanek verstev v Sloveniji in njihove osnovne značilnosti,*
- opiše pravila demokracije in primerja demokratičen način urejanja skupnih zadev z nedemokratičnimi političnimi sistemi v sodobnosti in preteklosti,
- analizira in razvrsti konkretne primere demokratičnega in nedemokratičnega obnašanja v razredu,
- napravi načrt za potek demokratične razprave (konsenz, kompromis),*
- pojasni posredno (volitve) in neposredno (referendum, plebiscit) demokratično odločanje državljanov,
- razloži odnos med večinami in manjšinami v demokraciji (pozitivna diskriminacija),
- opiše delitev oblasti in pojasni vlogo zakonodajne, izvršilne in sodne oblasti,
- utemelji pomembnost delovanja pravne države in nadzora nad nosilci oblasti,
- analizira vsebino slavnostnih priseg nosilcev politične oblasti,
- pojasni način delovanja Evropske unije (Evropski parlament, Svet Evropske unije, Evropska komisija, Evropsko sodišče),
- opiše zastopanost slovenskih predstavnikov v organih Evropske unije,
- pojasni način delovanja nacionalnovarnostnega sistema v RS, vlogo zveze Nato in OZN pri zagotavljanju evropske in svetovne varnosti,
- opiše in ovrednoti pomen delovanja varnostnih enot in širše družbene skupnosti ob naravnih nesrečah,
- primerja in pojasni razliko med domovino in državo,
- razloži trajnost socializacije v materni jezik in primarne skupine (družina, rodbinski izvor, primarno kulturno okolje),*
- opredeli državo Slovenijo kot domovino izvorno etnično in jezikovno različnih (Slovenci in slovenski državljani, katerih predniki izvirajo iz krajev zunaj Slovenije),*
- na primerjih opiše in ovrednoti vezi med državo Slovenijo in svetovno skupnostjo slovenstva,*
- opredeli vlogo domovinske in državljanske zavesti pri vzpostavljanju demokracije in osamosvajanju države Slovenije,
- ovrednoti pomen simbolov in praznikov države Slovenije in Evropske unije,
- pojasni, primerja in razvrsti pravice in odgovornosti državljana Slovenije in Evropske unije,
- pojasni pojem globalizacije in vrednoti njene posledice,
- razloži pomen trajnostnega razvoja za prihodnost človeštva,
- navede vzroke za materialno bogastvo in revščino v sodobnem svetu,
- pojasni dosežke človeških civilizacij (tehnološke, kulturne in duhovne) in utemelji nujnost njihovega varovanja kot skupno dediščino vseh ljudi,
- z etičnega vidika presodi odnos ljudi do drugih živih vrst na planetu (na primer pravice živali) in naredi načrt v skladu trajnostnim razvojem in človeštvom,
- ugotovi grožnje človekovemu obstoju na Zemlji (onesnaževanje, usihanje fosilnih virov, podnebne spremembe, revščina, bolezni ...) in na praktičnih primerjih presodi mednarodna prizadevanja za omejitev zastrupljanja okolja in izkoreninjenje nehumanega načina življenja ljudi (revščine ...),

- utemelji aktualne politične delitve sveta,
- pojasni vzroke za pojav terorizma in odkriva možnosti za preprečevanje tega,
- navede nekaj možnosti sodelovanja posameznika pri odločanju o prihodnjem razvoju (kratkoročni in dolgoročni cilji),
- analizira in ovrednoti načine življenja v razvitem in manj razvitem svetu ter predlaga izboljšave za kakovostnejše življenje vseh ljudi in za pravičnejši svet.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

V prvem in drugem triletju so cilji in vsebine državljanske in domovinske vzgoje ter etike vključeni v vse predmete triletja po načelu medpredmetnosti in kroskurikularnosti. V tretjem triletju se cilji in vsebine predmeta državljanska in domovinska vzgoja ter etika povezujejo predvsem s predmeti, kot so zgodovina, geografija, slovenščina, tuji jeziki, naravoslovje, biologija, kemija, glasbena, likovna in športna vzgoja, tehnika in tehnologija, knjižnično informacijsko znanje (KIZ) in izbirni predmeti, ki se navezujejo na posamezne obvezne predmete (verstva in etika, državljanska kultura, vzgoja za medije, filozofija za otroke, šolsko novinarstvo, etnologija, raziskovanje domačega kraja, okoljska vzgoja ...). Kulturna vzgoja in vzgoja za trajnostni razvoj naj bodo osrednje sestavine predmetnega, medpredmetnega in kroskurikularnega pristopa poučevanja. Zaradi večje preglednosti smo nekatere mogoče medpredmetne in kroskurikularne teme zapisali ob koncu učnih sklopov. Izvajajo se lahko na ravni vsebin, učnih strategij in konceptualnih vidikov. Priporočamo sodelovanje učiteljev različnih predmetov od načrtovanja preko izvedbe do preverjanja in ocenjevanja znanja, ki vključuje tudi refleksijo.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učni načrt za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko je zasnovan na učnocijlnem in procesnorazvojnem modelu, ki temelji na celostnem pristopu k učenju in poučevanju. Ključni pogoj za izvedbo celostnega pristopa je usmerjenost učiteljev v kroskurikularnost, medpredmetnost in predmetnost ciljev in vsebin. Stopnja kakovosti izvajanja nekaterih ciljev in vsebin se nanaša na nadgradnjo, glede na njihovo zahtevnost, skozi celoten program devetletne OŠ. Prav to pa zahteva od učitelja/-ice predmeta v 7. in 8. razredu poznavanje učnih načrtov drugih predmetov tako po vertikali kot horizontali.

V 7. in 8. razredu naj učitelj/-ica, pri predmetnem pristopu izhaja iz že pridobljenega znanja vsebin in veščin učencev/učenk, jih pogloblja, sistematizira, aktualizira, medpredmetno povezuje in zahtevnostno nadgrajuje v skladu z razvojno stopnjo učencev/učenk in z njihovimi individualnimi značilnostmi. Za krepitev znanja iz državljanske in domovinske vzgoje ter etike je odgovoren učitelj predmeta, prav tako sta za znanje soodgovorna vsak/-a učenec/-ka in celotno devetletno šolsko okolje, vključno s subjekti učenčevega širšega življenjskega okolja. Cilji predmeta se ne nanašajo le na verbalno usvajanje vsebin, ampak na ozaveščeno usposabljanje vsakega učenca/-ke za etično delovanje državljana/-ke. Učenci/-ke naj se za etično aktivno delovanje državljana/-ke usposabljujejo skozi vse dejavnosti vzgojno-izobraževalnega programa šole (dneve: kulturne, naravoslovne, športne, tehniške ...; šole v naravi; ekskurzije; raziskovalne naloge; projekte; interesne dejavnosti; razredne ure ...). Avtonomija učitelja/-ice in šole je pri realizaciji učnega načrta ključnega pomena. Priporočamo, da pri obravnavi vsebin učitelj izhaja iz primerov, ki so značilni za ožje in širše (šolsko, lokalno ...) življenjsko okolje učencev/učenk. Naveden izbor izbirnih vsebin, medpredmetnih povezav in kroskurikularnih tem dopušča učiteljem/-icam avtonomijo glede odprtosti, ki naj se nanaša tudi na interese učencev, potrebe domačega okolja in aktualnost vsebin.

Z raznovrstnimi sodobnimi metodami in učnimi pristopi naj učitelj/-ica usmerja učence/-ke v kritično samostojno raziskovalno delo in v interakcije med različnimi subjekti vzgojno-izobraževalnega dela. Učitelj/-ica naj spodbuja uporabo sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije; sodelovanje z ustanovami, vladnimi in nevladnimi organizacijami (predstavniki civilne družbe) in društvi v ožjem in širšem okolju. Učenci/-ke naj v primerih osmislijo potrebo po etičnem ravnanju posameznika in družbe.

6.1 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Pri oblikovanju ciljev in meril preverjanja in ocenjevanja znanja naj bodo učitelju/-ici v pomoč zapisani pričakovani dosežki. Dosežki so zapisani tako, da omogočajo učitelju/-ici preverjanje in ocenjevanje znanja in veščin na različnih taksonomskih stopnjah.

Zapisani pričakovani rezultati ob koncu 7. in 8. razreda so minimalni standardi.

Preverjanje in ocenjevanje znanja marata biti zasnovani tako, da omogočata učencem/-kam:

- izkazovanje različnih vrst znanj in veščin,
- da upoštevata različne učne sloge in individualne značilnosti učenca/-ke,
- da spodbujata samoiniciativnost učenca/-ke (izkazovanje znanja in veščin s primeri dejavnosti in vsebin, ki si jih občasno izbere učenec/-ka sam/-a),
- da navajata učence/-ke na samopreverjanje in samoocenjevanje, tako da dobi učenec/-ka vpogled v lasni napredek.

Učitelj/-ica naj preverja in ocenjuje tista znanja in veščine, ki spadajo k obveznim vsebinam učnega načrta, kot tudi tista znanja, ki so jih obravnavali v okviru izbirnih vsebin, če si jo je učenec/-ka izbral/-a oziroma so se za izbor dogovorili skupaj z učiteljem/-ico.

Preverjanje in ocenjevanje naj temelji na procesnem pristopu, ki se opira na cilje. Pristop omogoča sprotno in formativno preverjanje in učencem pomaga pri zgrajevanju kompleksnih znanj. Zahteva pa načrtno oblikovanje vprašanj, nalog in dejavnosti, spremljanje napredka učenca/ učenke in interakcijo med subjekti pedagoškega procesa.

OSNOVNA ŠOLA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

